ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 23. marca 2006 *

Vo veci C-408/03,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 30. septembra 2003,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: M. Condou-Durande a D. Martin, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

Belgickému kráľovstvu, v zastúpení: E. Dominkovits, splnomocnená zástupkyňa,

žalovanému,

* Jazyk konania: francúzština.

ktoré v konaní podporuje:

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: C. Jackson, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci E. Sharpston, QC,

vedľajší účastník konania,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann (spravodajca) a J. Makarczyk, sudcovia J.-P. Puissochet, R. Schintgen, P. Kūris, J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits a A. Ó Caoimh,

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
tajomník: K. Sztranc, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 20. septembra 2005,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 25. októbra 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Komisia Európskych spoločenstiev vo svojej žalobe navrhuje, aby Súdny dvor určil, že:

— Belgické kráľovstvo si tým, že podriadilo právo pobytu občanov Európskej únie podmienke, že títo občania musia mať dostatočné osobné finančné prostriedky, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 18 ES a zo smernice Rady 90/364/ES z 28. júna 1990 o práve pobytu (Ú. v. ES L 180, s. 26; Mim. vyd. 20/001, s. 3),

— Belgické kráľovstvo si tým, že stanovilo možnosť automatického oznámenia príkazu na opustenie štátneho územia občanom Únie, ktorí v stanovenej lehote nepredložili doklady nevyhnutné na získanie povolenia na pobyt, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 2 smernice 90/364, z článku 4 smernice Rady 68/360/EHS z 15. októbra 1968 o odstránení prekážok pohybu a pobytu pracovníkov členských štátov a ich rodín v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 13; Mim. vyd. 05/001, s. 27), z článku 4 smernice Rady 73/148/EHS z 21. mája 1973 o zrušení obmedzenia pohybu a pobytu v rámci spoločenstva pre štátnych príslušníkov členských štátov so zreteľom na usadenie sa a poskytovanie služieb (Ú. v. ES L 172, s. 14; Mim. vyd. 05/001, s. 167), z článku 2 smernice Rady 93/96/EHS z 29. októbra 1993 o práve študentov na pobyt (Ú. v. ES L 317, s. 59; Mim. vyd. 06/002, s. 250) a z článku 2 smernice Rady 90/365/EHS z 28. júna 1990 o práve pobytu pre zamestnané osoby a samostatne zárobkovo činné osoby po skončení ich pracovnej činnosti (Ú. v. ES L 180, s. 28; Mim. vyd. 20/001, s. 5).

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

2 Článok 1 ods. 1 prvý pododsek smernice 90/364 stanovuje:

„Členské štáty udelia právo pobytu štátnym príslušníkom členských štátov, ktorým nevzniklo toto právo na základe iných ustanovení právnych predpisov spoločenstva, ako aj ich rodinným príslušníkom, ako je definované v odseku 2 pod podmienkou, že majú pre seba i pre svojich rodinných príslušníkov uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskom členskom štáte a majú dostatočné finančné prostriedky, aby sa v priebehu svojho pobytu nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu."

3 Článok 2 ods. 1 tejto smernice uvádza:

„Právo pobytu sa doloží vydaním dokladu označovaného ako ‚povolenie k pobytu [povolenie na pobyt — *neoficiálny preklad*] pre štátneho príslušníka členského štátu EHS', ktorého platnosť môže byť obmedzená na dobu piatich rokov s možnosťou predĺženia. Členský štát však môže, ak to považuje za potrebné, požiadať o obnovenie platnosti povolenia na konci prvých dvoch rokov pobytu. Ak rodinný príslušník nemá štátnu príslušnosť niektorého členského štátu, je mu vydaný doklad o pobyte s rovnakou platnosťou, akú má doklad vydaný štátnemu príslušníkovi, od ktorého je závislý.

Členský štát môže na vydanie povolenia k pobytu [povolenie na pobyt — *neoficiálny preklad*] alebo dokladu o pobyte vyžadovať od žiadateľa iba predloženie platného preukazu totožnosti alebo cestovného pasu a poskytnutie dôkazu, že on alebo ona spĺňa podmienky stanovené v článku 1."

4 Podľa článku 3 tej istej smernice právo na pobyt trvá, pokiaľ oprávnené osoby spĺňajú podmienky stanovené v jej článku 1.

5 Článok 4 smernice 68/360 stanovuje:

„1. Členské štáty priznajú právo na pobyt na svojom území osobám uvedeným v článku 1, ktoré predložia doklady uvedené v odseku 3.

2. Ako dôkaz priznaného práva na pobyt bude vydaný doklad s názvom ‚povolenie na pobyt pre štátneho príslušníka členského štátu EHS'. ...

3. Členské štáty môžu za účelom vydania povolenia na pobyt pre štátneho príslušníka členského štátu EHS požadovať predloženie nasledujúcich dokladov: ..."

6 Článok 4 ods. 1 prvý a druhý pododsek smernice 73/148 znie:

„Každý členský štát poskytne právo na trvalý pobyt štátnym príslušníkom iných členských štátov, ktorí sa usadili na jeho území na účely pokračovania v činnosti ako samostatne zárobkovo činné osoby po zrušení obmedzenia týchto činností vzhľadom na zmluvu.

Ako dôkaz práva na pobyt bude vydaný dokument nazvaný ‚povolenie na pobyt pre štátnych príslušníkov členského štátu Európskych spoločenstiev'. ..."

7 Článok 6 tej istej smernice uvádza:

„Členský štát môže požadovať od žiadateľa o povolenie na pobyt alebo práva na pobyt iba:

a) preukaz totožnosti alebo pas, s ktorým vstúpil/la na jeho územie;

b) dôkaz, že on alebo ona prišli ako osoby zaradené do určitej triedy uvádzanej v článkoch 1 a 4."

8 Článok 1 smernice 93/96 stanovuje:

„Na účely určenia podmienok umožňujúcich výkon práva na pobyt a s cieľom zabezpečenia prístupu k odbornému vzdelaniu na nediskriminačnom základe pre štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí boli prijatí na absolvovanie kurzu odborného vzdelávania v inom členskom štáte, členské štáty priznajú právo na pobyt každému študentovi, ktorý je štátnym príslušníkom jedného z členských štátov a ktorý nie je užívateľom tohto práva na základe iných ustanovení práva spoločenstva, ako aj manželovi/manželke tohto študenta a ich nezaopatreným deťom, pričom študent predloží prostredníctvom vyhlásenia alebo podľa svojho uváženia inými prinajmenšom rovnocennými prostriedkami príslušnému vnútroštátnemu orgánu dôkaz, že má dostatok prostriedkov, a teda jeho rodina nebude počas pobytu s ním záťažou pre systém sociálnej pomoci daného hostiteľského štátu, a to za predpokladu, že sa študent zapísal na uznanú vzdelávaciu inštitúciu s hlavným cieľom absolvovať na nej kurz odborného vzdelania, a že má uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskej krajine."

9 Podľa článku 2 ods. 1 druhého a tretieho pododseku uvedenej smernice:

„Právo na pobyt bude potvrdené vydaním dokladu označovaného ako ‚povolenie na pobyt pre štátneho príslušníka členského štátu spoločenstva'...

Na účely vydania povolenia alebo dokladu k pobytu [na pobyt — *neoficiálny preklad*] môže členský štát vyžadovať od žiadateľa len platný preukaz totožnosti alebo pas a poskytnutie dôkazu o tom, že žiadateľ spĺňa podmienky stanovené v článku 1."

10 Článok 1 ods. 1 prvý pododsek smernice 90/365 stanovuje:

„Členské štáty udelia právo pobytu štátnym príslušníkom členských štátov, ktorí vykonávali činnosť ako zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby, ako aj ich rodinným príslušníkom, ako je to definované v odseku 2 pod podmienkou, že sú poberateľmi invalidného alebo predčasného starobného dôchodku alebo dôchodkových dávok alebo dôchodku z dôvodu pracovného úrazu alebo choroby z povolania v dostatočnej výške, ktorá zabráni, aby sa stali bremenom pre systém sociálneho zabezpečenia hostiteľského členského štátu v priebehu svojho pobytu a za predpokladu, že majú uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskom členskom štáte."

11 Článok 2 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Právo pobytu sa doloží vydaním dokladu označovaného ako ‚povolenie k pobytu [povolenie na pobyt — *neoficiálny preklad*] pre štátneho príslušníka členského štátu EHS'...

Členský štát môže na vydanie povolenia k pobytu [povolenie na pobyt — *neoficiálny preklad*] alebo dokladu o pobyte vyžadovať od žiadateľa iba predloženie platného preukazu totožnosti alebo cestovného pasu a poskytnutie dôkazu, že on alebo ona spĺňa podmienky stanovené v článku 1."

Vnútroštátna právna úprava

12 Podmienky pobytu štátnych príslušníkov Únie v Belgicku upravujú ustanovenia kráľovského nariadenia z 8. októbra 1981 o vstupe na územie, pobyte, usadení

a vyhostení cudzincov (*Moniteur belge* z 27. októbra 1981, s. 1), ktoré bolo zmenené a doplnené kráľovským nariadením z 12. júna 1998 (*Moniteur belge* z 21. augusta 1998, s. 26854, ďalej len „kráľovské nariadenie").

13 Pokiaľ ide o právo na pobyt štátnych príslušníkov členských štátov zakotvené v smernici 90/364, článok 53 kráľovského nariadenia stanovuje:

„1. Cudzinec z ES... je oprávnený usadiť sa v Kráľovstve za predpokladu, že má uzavreté nemocenské poistenie voči rizikám v Belgicku a že má dostatočné finančné prostriedky, aby nezaťažoval verejné inštitúcie.

2. ...

Do piatich mesiacov od podania žiadosti o povolenie usadiť sa musí cudzinec z ES preukázať akýmikoľvek dôkaznými prostriedkami, že spĺňa podmienky stanovené v [odseku] 1.

...

4. Minister alebo ním poverená osoba zamietne žiadosť o povolenie usadiť sa, ak nie sú splnené podmienky stanovené pre usadenie. Starosta alebo ním poverená osoba zamietne žiadosť o povolenie usadiť sa, ak v lehote [piatich mesiacov] neboli preložené požadované dokumenty.

V obidvoch prípadoch bude cudzincovi oznámené toto rozhodnutie prostredníctvom doručeného dokumentu... obsahujúceho prípadne príkaz na opustenie územia.

...

6. Ak je žiadosť o povolenie usadiť sa podľa [odseku] 4 zamietnutá, ku koncu piateho mesiaca od podania žiadosti... je cudzincovi z ES vydaný príkaz na opustenie územia. Príkaz na opustenie územia je vykonateľný pätnásť dní po uplynutí platnosti potvrdenia o prihlásení."

14 Článok 5 tretí pododsek písm. b) bod 1 obežníka zo 14. júla 1998 týkajúci sa podmienok pobytu cudzincov z ES a ich rodinných príslušníkov, ako aj cudzincov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi belgických občanov (*Moniteur belge* z 21. augusta 1998, s. 27032), potvrdzuje, že ak požadované doklady nebudú predložené v stanovenej lehote, správny orgán okrem povinnosti zamietnuť žiadosť o pobyt musí tiež oznámiť príkaz na opustenie štátneho územia.

15 Pokiaľ ide o právo pobytu zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činných osôb, článok 45 kráľovského nariadenia stanovuje:

„1. Cudzinec z ES, ktorý pricestuje do Belgicka, aby tu vykonával zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť..., je... zapísaný do evidencie cudzincov a je mu vydané potvrdenie o prihlásení, ktoré je platné... päť mesiacov od dátumu vydania.

...

Pred uplynutím piateho mesiaca nasledujúceho od podania žiadosti o povolenie usadiť je cudzinec ES povinný predložiť potvrdenie o zamestnaní..., ak vykonáva alebo plánuje vykonávať zamestnanie, alebo doklady požadované pre výkon povolania, ak vykonáva alebo plánuje vykonávať samostatne zárobkovú činnosť.

...

3. Minister alebo ním poverená osoba zamietne žiadosť o povolenie usadiť sa, ak nie sú splnené podmienky stanovené pre usadenie. Starosta alebo ním poverená osoba zamietne žiadosť o povolenie usadiť sa, ak požadované dokumenty neboli predložené v lehote stanovenej v [odseku] 1 pododseku 3.

V obidvoch prípadoch bude cudzincovi oznámené rozhodnutie... obsahujúce prípadne príkaz na opustenie územia.

...

5. ... Príkaz na opustenie územia je vykonateľný tridsať dní po uplynutí lehoty platnosti potvrdenia o prihlásení.

..."

16 Rovnako, pokiaľ ide o zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby po skončení ich pracovnej činnosti, článok 51 ods. 4 kráľovského nariadenia stanovuje, že cudzincovi bude oznámené rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o povolenie usadiť

sa spolu s príkazom na opustenie územia, ak požadované dokumenty neboli predložené pred koncom piateho mesiaca nasledujúceho od podania žiadosti o povolenie usadiť sa. Príkaz na opustenie územia je vykonateľný pätnásť dní po uplynutí platnosti potvrdenia o prihlásení.

17 Pokiaľ ide o právo na pobyt študentov, článok 55 kráľovského nariadenia stanovuje, že ak štátny príslušník členského štátu v lehote troch mesiacov od podania žiadosti o pobyt nepredloží žiaden doklad preukazujúci splnenie podmienok pobytu, obecný správny orgán mu oznámi rozhodnutie o ukončení jeho pobytu spolu s príkazom na opustenie územia.

Konanie pred podaním žaloby

18 Zo spisu vyplýva, že Komisia dostala rôzne sťažnosti na belgickú právnu úpravu a správnu prax, ktoré sa týkali jednak podmienok udeľovania povolení na pobyt podľa smernice 90/364 a jednak príkazu na opustenie štátneho územia vydaného občanom Únie.

19 Komisia uvádza, že ju zaujal predovšetkým prípad pani De Figueiredo, portugalskej štátnej príslušníčky, ktorá v auguste 1999 prišla do Belgicka spoločne so svojimi troma dcérami za svojím dlhoročným partnerom, ktorý bol belgickým štátnym príslušníkom. Z vyhlásenia o príchode spísaného 30. augusta 1999 vyplýva, že pobyt bol povolený do 29. októbra 1999. Partner pani De Figueiredo súčasne predložil doklad o finančnej podpore.

20 Dňa 16. decembra 1999 bol pani De Figueiredo doručený príkaz na opustenie územia s odôvodnením, že pani De Figueiredo zostala v Belgicku po uplynutí dátumu stanoveného vo vyhlásení o príchode. Belgické úrady sa domnievali, že táto osoba nespĺňala podmienku preukázania dostatočných finančných prostriedkov, ktorú stanovuje článok 1 smernice 90/364, a upresnili, že záväzok finančnej podpory, ktorý na seba prijal jej partner, nie je dôkazom o tom, že pani De Figueiredo má dostatočné finančné prostriedky.

21 Po výmene korešpondencie medzi Komisiou a belgickými úradmi Komisia výzvou prostredníctvom listu z 8. mája 2001 oznámila Belgickému kráľovstvu, že sa domnieva, že za finančné prostriedky, ktoré by mali byť brané do úvahy, sa nepovažujú iba vlastné finančné prostriedky osoby, ktorá žiada o vydanie povolenia na pobyt. Okrem toho, čo sa týka príkazu na opustenie štátneho územia, Komisia sa opýtala na automatickú povahu rozhodnutia správneho orgánu vydať takýto príkazu podľa belgického práva, ak neboli predložené doklady nevyhnutné na získanie povolenia na pobyt.

22 Belgické úrady vo svojej odpovedi na písomnú výzvu uviedli, že podľa ich názoru článok 1 ods. 1 prvý pododsek smernice 90/364 predpokladá, že občan Únie, ktorý si uplatňuje práva vyplývajúce z tejto smernice, musí mať dostatočné osobné finančné prostriedky.

23 Tieto úrady uviedli, že príjmy tretích osôb môžu byť rovnako zohľadnené, ak patria manželovi a/alebo deťom občana Únie, ktorý je oprávnenou osobou zo smernice 90/364. Vzťah medzi touto oprávnenou osobou a osobou, ktorú označuje za zdroj svojich čo len čiastočných prímov, by mal byť zaradený do právneho rámca, ktorý by hostiteľskému členskému štátu zabezpečil istotu, že táto osoba je viazaná právnou povinnosťou, ktorá umožňuje finančne podporovať občana Únie.

24 Belgické úrady ďalej uviedli, že považujú za oprávnené prijať opatrenie smerujúce k vyhosteniu občana Únie, ktorý sa zdržiava v Belgicku viac ako tri mesiace bez toho, aby bolo začaté konania o usadení, alebo ktorý nepredloží doklady potrebné v rámci žiadosti o usadenie, ktorú podal.

25 Keďže sa Komisia neuspokojila s dôvodmi, ktoré Belgické kráľovstvo uviedlo v odpovedi na výzvu, 3. apríla 2002 adresovala tomuto členskému štátu odôvodnené stanovisko vyzývajúce ho prijať nevyhnutné opatrenia a vyhovieť tomuto stanovisku v lehote dvoch mesiacov od jeho oznámenia.

26 Keďže Komisiu neuspokojila odpoveď Belgického kráľovstva na odôvodnené stanovisko, podala túto žalobu.

27 Uznesením z 9. marca 2004 predseda Súdneho dvora povolil vstup Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska do konania ako vedľajšieho účastníka podporujúceho v konaní Belgické kráľovstvo.

O žalobe

O prvom žalobnom dôvode týkajúcom sa podmienky, podľa ktorej občan Únie musí mať dostatočné osobné finančné prostriedky

Argumentácia účastníkov konania

28 Komisia uvádza, že článok 1 ods. 1 prvý pododsek smernice 90/364 vonkoncom nevyžaduje, aby občan Únie musel mať dostatočné osobné finančné prostriedky pre seba a svojich rodinných príslušníkov.

29 Tento doslovný výklad uvedeného ustanovenia je podporený cieľom sledovaným smernicou 90/364, ktorým je zabrániť tomu, aby sa osoba s právom na pobyt alebo jej rodinní príslušníci stali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu. Komisia tvrdí, že pre realizáciu tohto cieľa nie je veľmi dôležité, či finančné prostriedky sú vlastnými prostriedkami osoby s právom na pobyt alebo či tieto pochádzajú z iného zdroja.

30 Tieto finančné prostriedky môžu pochádzať alebo byť doplnené prostriedkami príbuzného alebo tretej osoby, napríklad osoby žijúcej spoločne s osobou s právom na pobyt alebo osoby, ktorá sa za osobu s právom na pobyt zaručí, ak boli predložené odpovedajúce doklady. Komisia sa domnieva, že rozlišovanie belgickými úradmi, pokiaľ ide o pôvod príjmov v závislosti od toho, či pochádzajú alebo nepochádzajú od osôb, s ktorými je občan Únie v právnom vzťahu, je umelé a nemá žiadnu oporu v práve Spoločenstva.

31 Komisia dospela k záveru, že tým, že belgické úrady uložili občanovi Únie povinnosť mať dostatočné osobné finančné prostriedky pre seba a svoju rodinu, porušili článok 18 ES a nerešpektovali zásadu proporcionality pri aplikácii podmienky týkajúcej sa dostatočných finančných prostriedkov stanovenej smernicou 90/364.

32 Belgické kráľovstvo spočiatku zaujalo konzervatívnejší postoj, ktorý však neskôr vo svojej duplike zmiernilo, a súhlasilo s tým, aby sa brali do úvahy finančné prostriedky partnera, ale iba ak sa tento partner zmluvne zaviaže občanovi Únie na poskytnutie finančných prostriedkov prostredníctvom dohody uzatvorenej pred notárom a obsahujúcej dodatok o finančnej podpore.

33 Pokiaľ ide o pôvod týchto finančných prostriedkov, Spojené kráľovstvo tvrdí, že žiadateľ o povolenie na pobyt musí mať dostatočné osobné finančné prostriedky, pričom sa v tejto súvislosti nemôže odvolávať na finančné prostriedky rodinného príslušníka.

Posúdenie Súdnym dvorom

— Úvodné pripomienky

34 Právo na pobyt na území členských štátov zakotvené v článku 18 ods. 1 ES je prostredníctvom jasne a presne formulovaného ustanovenia Zmluvy o ES, ako aj prostredníctvom jej vykonávacích právnych predpisov priamo priznané každému občanovi Únie s výhradou obmedzení a podmienok stanovených v tejto Zmluve (pozri rozsudok zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, C-413/99, Zb. s. I-7091, body 84 a 85).

35 Na účely predmetného konania tieto obmedzenia a podmienky vyplývajú zo smernice 90/364.

36 Z článku 1 ods. 1 prvého pododseku tejto smernice vyplýva, že členské štáty môžu vyžadovať od štátnych príslušníkov iného členského štátu, ktorí chcú vykonávať svoje právo na pobyt na ich území, aby mali pre seba a pre svojich rodinných príslušníkov uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskom členskom štáte a tiež aby mali dostatočné finančné prostriedky zabraňujúce tomu, aby sa v priebehu svojho pobytu stali záťažou pre systém sociálnej pomoci tohto štátu.

37 Tieto podmienky chápané v zmysle štvrtého odôvodnenia uvedenej smernice, podľa ktorého užívatelia práva na pobyt sa nesmú stať neprimeraným bremenom pre štátne financie hostiteľského členského štátu, sa opierajú o myšlienku, že výkon práva na pobyt občanov Únie možno podriadiť oprávneným záujmom členských štátov (rozsudok Baumbast a R, už citovaný, bod 90).

— Skúmanie prvého žalobného dôvodu

38 Svojím prvým žalobným dôvodom Komisia Belgickému kráľovstvu vytýka, že na účely aplikácie smernice 90/364 zohľadňuje iba osobné finančné prostriedky občana Únie žiadajúceho o udelenie práva na pobyt alebo finančné prostriedky manžela alebo dieťaťa tohto občana a nezohľadňuje finančné prostriedky pochádzajúce od tretej osoby, predovšetkým od partnera, s ktorým nie je v žiadnom právnom vzťahu.

39 Je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry aplikácia podmienok a obmedzení stanovených v článku 1 ods. 1 prvom pododseku smernice 90/364 musí rešpektovať obmedzenia uložené právom Spoločenstva a musí byť v súlade s jeho všeobecnými zásadami, predovšetkým so zásadou proporcionality. To znamená, že vnútroštátne opatrenia prijaté v tejto súvislosti musia byť primerané a nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorý sledujú (pozri rozsudok Baumbast a R, už citovaný, bod 91).

40 V bodoch 30 a 31 rozsudku z 19. októbra 2004, Zhu a Chen (C-200/02, Zb. s. I-9925), Súdny dvor konštatoval, že podľa samotného znenia článku 1 ods. 1 prvého pododseku smernice 90/364 postačuje, aby štátni príslušníci členských štátov „mali" potrebné finančné prostriedky bez toho, aby toto ustanovenie obsahovalo čo len minimálnu požiadavku na pôvod týchto prostriedkov. Takýto výklad je nevyhnutný o to viac, že ustanovenia upravujúce základnú zásadu, akou je voľný pohyb osôb, je potrebné vykladať extenzívne.

41 Súdny dvor teda rozhodol, že výklad podmienky týkajúcej sa dostatočných finančných prostriedkov v zmysle smernice 90/364, podľa ktorej týmito finančnými prostriedkami musí disponovať samotná dotknutá osoba bez toho, aby sa v tomto smere mohla odvolávať na finančné prostriedky svojich rodinných príslušníkov, by

pridal k tejto podmienke stanovenej v smernici požiadavku vzťahujúcu sa na pôvod finančných prostriedkov, čo by predstavovalo neprimeraný zásah do výkonu základného práva na voľný pohyb a pobyt zaručeného článkom 18 ES, pretože táto požiadavka nie je nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa, ktorým je ochrana verejných financií členských štátov (rozsudok Zhu a Chen, už citovaný, bod 33).

42 Z uvedenej judikatúry vyplýva, že ak finančné prostriedky zabezpečí jeden z rodinných príslušníkov občana Únie, je podmienka existencie dostatočných finančných prostriedkov, ktorú stanovuje článok 1 ods. 1 prvý pododsek smernice 90/364, splnená.

43 Je potrebné preskúmať, či by sme dospeli k rovnakému záveru v prípade, ak sa občan Únie zamýšľa odvolávať na príjmy svojho partnera, ktorý je usadený v hostiteľskom členskom štáte.

44 Predmetom tohto skúmania je predovšetkým otázka pôvodu týchto príjmov, pričom úrady hostiteľského členského štátu sú v každom prípade oprávnené vykonať potrebné skúmania, pokiaľ ide o ich existenciu, výšku a ich disponibilitu.

45 Belgické kráľovstvo uznáva, že tieto príjmy môžu byť zohľadnené, ak pochádzajú od osoby, ktorá je v právnom vzťahu s oprávnenou osobou, ktorý ju zaväzuje prispievať na krytie potrieb oprávnenej osoby. Belgické kráľovstvo uvádza, že táto požiadavka je odôvodnená skutočnosťou, že ak by sa zohľadňovali príjmy osoby, ktorej vzťah k občanovi Únie nie je právne definovaný a ktorý preto možno bez väčších ťažkostí ukončiť, vzrástlo by nebezpečenstvo, že tento občan sa po určitom čase stane záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.

46 S takýmto odôvodnením nie je možné súhlasiť z dôvodu, že požiadavka existencie právneho vzťahu medzi poskytovateľom finančných prostriedkov a oprávnenou osobou, na ktorú sa odvoláva Belgické kráľovstvo, je neprimeraná, keďže ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa sledovaného smernicou 90/364, ktorým je ochrana verejných financií hostiteľského členského štátu.

47 Strata dostatočných finančných prostriedkov je vždy latentným nebezpečenstvom, či už ide o osobné prostriedky alebo prostriedky pochádzajúce od tretej osoby, a to aj vtedy, ak sa táto osoba zaviaže finančne podporovať osobu s právom na pobyt. Pôvod týchto finančných prostriedkov teda nemá bezprostredný vplyv na nebezpečenstvo, že k takejto strate dôjde, keďže toto nebezpečenstvo je podmienené vývojom okolností.

48 S ohľadom na túto skutočnosť smernica 90/364 s cieľom chrániť oprávnené záujmy hostiteľského členského štátu obsahuje ustanovenia, ktoré umožňujú tomuto štátu v prípade skutočnej straty finančných prostriedkov zakročiť, aby sa osoba s právom na pobyt nestala záťažou pre verejné financie uvedeného štátu.

49 Článok 3 smernice 90/364 teda stanovuje, že právo pobytu trvá, pokiaľ oprávnené osoby spĺňajú podmienky stanovené v článku 1 tejto smernice.

50 Toto ustanovenie umožňuje hostiteľskému členskému štátu kontrolovať, či občania Únie vykonávajúci právo na pobyt spĺňajú podmienky stanovené v tomto zmysle smernicou 90/364 počas ich celého pobytu. Okrem toho článok 2 ods. 1 prvý pododsek uvedenej smernice umožňuje členským štátom vyžadovať predĺženie doby platnosti povolenia na pobyt na konci prvých dvoch rokov pobytu, ak to považujú za nevyhnutné.

51 Zo všetkých týchto úvah vyplýva, že Belgické kráľovstvo si tým, že z aplikácie smernice 90/364 na štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí chcú vykonávať práva vyplývajúce z tejto smernice, ako aj článku 18 ES vylúčilo príjmy partnera usadeného v hostiteľskom členskom štáte, ak nebola uzavretá pred notárom dohoda obsahujúca dodatok o podpore, nesplnilo svoje povinnosti vyplývajúce z článku 18 ES a z predmetnej smernice 90/364.

52 Za týchto okolností je potrebné konštatovať, že prvý dôvod žaloby Komisie je dôvodný.

O druhom žalobnom dôvode týkajúcom sa príkazu na opustenie územia oznámeného občanovi Únie, ktorý v stanovenej lehote nepredložil doklady požadované na účely vydania povolenia na pobyt

Argumentácia účastníkov konania

53 Komisia tvrdí, že k vyhosteniu občana Únie môže dôjsť s výnimkou rozhodnutí odôvodnených verejným poriadkom, bezpečnosťou a verejným zdravím iba v prípade, ak nespĺňa podmienky výkonu práva pobytu stanovené právom Spoločenstva alebo tieto podmienky prestal spĺňať.

54 Rozhodnutie o vyhostení oznámené belgickými úradmi občanovi Únie by v skutočnosti sankcionovalo skutočnosť, že občan Únie v stanovenej lehote nepredložil doklady nevyhnutné na to, aby mu bolo vydané povolenie na pobyt.

55 Komisia sa domnieva, že skutočnosť, že príslušná osoba si nesplnila administratívne povinnosti vyžadované na získanie povolenia na pobyt, nevyhnutne neznamená, že v skutočnosti nespĺňa podmienky na priznanie práva pobytu stanovené právom Spoločenstva. Automatické oznámenie príkazu na opustenie štátneho územia je teda v rozpore s článkom 2 smernice 90/364, článkom 4 smernice 68/360, článkom 4 smernice 73/148, článkom 2 smernice 93/96 a článkom 2 smernice 90/365.

56 Belgické kráľovstvo na svoju obranu uvádza, že štátny príslušník členského štátu sa môže zdržiavať v inom členskom štáte viac ako tri mesiace iba vtedy, ak spĺňa podmienky stanovené rôznymi nariadeniami a smernicami v oblasti voľného pohybu. Ak spĺňa tieto podmienky, čo je možné preukázať iba predložením dokladov stanovených týmito nariadeniami a smernicami, podlieha ochrane zabezpečenej týmito nariadeniami a smernicami a je mu vydané povolenie na pobyt, ktoré osvedčuje jeho právo na voľný pohyb.

57 Predloženie dokladov preukazujúcich, že tieto podmienky sú splnené, je podľa názoru Belgického kráľovstva nevyhnutnou podmienkou výkonu práva na pobyt.

58 Preto ak občan Únie nepredloží do uplynutia stanovenej lehoty, v prejednávanej veci lehoty piatich mesiacov, doklady nevyhnutné na preukázanie, že boli splnené podmienky stanovené pre priznanie jeho práva na pobyt, musí sa na neho hľadieť tak, akoby sa bez riadneho právneho dôvodu zdržiaval v Belgicku dlhšie ako tri mesiace a za týchto okolností by vyhostenie bolo odôvodnené.

59 Belgické kráľovstvo však poukazuje na relatívnu povahu tohto opatrenia vyhostenia. V skutočnosti toto opatrenie nemožno vykonať donucovacími prostriedkami a cieľom tohto opatrenia je určiť, že v dôsledku ukončenia konania o žiadosti o vydanie povolenia na pobyt dotknutý občan Únie nemá žiadne oprávnenie zdržiavať sa na území Belgicka dlhšie ako tri mesiace.

60 Dodáva, že dotknutej osobe nič nebrániť začať nové konanie o vydanie povolenia usadiť sa, v ktorom môže preložiť dôkaz, že spĺňa podmienky na pobyt.

61 Spojené kráľovstvo uvádza, že ak žiadateľ o povolenie na pobyt nepredloží v stanovenej lehote potrebné dôkazy, príslušný vnútroštátny orgán musí byť oprávnený vydať rozhodnutie v neprospech žiadateľa.

Posúdenie Súdnym dvorom

— Úvodné pripomienky

62 Právo štátnych príslušníkov členského štátu vstúpiť na územie iného členského štátu a zdržiavať sa tam je na účely Zmluvy právom, ktoré bezprostredne priznáva Zmluva alebo prípadne jej vykonávacie ustanovenia (pozri rozsudok z 8. apríla 1976, Royer, 48/75, Zb. s. 497, bod 31).

63 Vydanie povolenia na pobyt štátnemu príslušníkovi členského štátu nemožno považovať za konštitutívny právny akt, ale musí byť považovaný za deklaratórny právny akt, ktorým členský štát potvrdzuje osobné postavenie štátneho príslušníka iného členského štátu s ohľadom na ustanovenia práva Spoločenstva (pozri rozsudky Royer, už citovaný, bod 33, a z 25. júla 2002, MRAX, C-459/99, Zb. s. I-6591, bod 74).

64 Keďže právo na pobyt priznané článkom 18 ES nie je bezpodmienečné, občanom únie prislúcha predložiť dôkaz o tom, že spĺňajú podmienky stanovené v tomto smere príslušnými ustanoveniami práva Spoločenstva.

65 Podmienky vydávania povolenia na pobyt upravuje, pokiaľ ide o zamestnancov, smernica 68/360, pokiaľ ide o samostatne zárobkovo činné osoby, smernica 73/148, pokiaľ ide o študentov, smernica 93/96, pokiaľ ide o zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby po skončení pracovnej činnosti, smernica 90/365, a pokiaľ ide o štátnych príslušníkov Spoločenstva, ktorým právo na pobyt nevzniklo na základe iných ustanovení práva Spoločenstva, smernica 90/364.

— Skúmanie druhého žalobného dôvodu

66 Iba v prípade, že štátny príslušník členského štátu nie je schopný preukázať, že tieto podmienky spĺňa, môže hostiteľský štát prijať opatrenie smerujúce k jeho vyhosteniu v súlade s obmedzeniami stanovenými právom Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. februára 2005, Oulane, C-215/03, Zb. s. I-1215, bod 55).

67 Komisia však svojím druhým žalobným dôvodom vytýka belgickej právnej úprave skutočnosť, že nepredloženie dokladov nevyhnutných na vydanie povolenia na pobyt štátnym príslušníkom členského štátu v stanovenej lehote má automaticky za následok oznámenie príkazu na vyhostenie.

68 Takéto automatické vyhostenie predstavuje zásah do samotnej podstaty práva na pobyt priamo zaručeného právom Spoločenstva. Hoci členský štát môže prípadne prijať opatrenie smerujúce k vyhosteniu, ak štátny príslušník členského štátu nie je schopný v stanovenej lehote predložiť doklady preukazujúce, že spĺňa požadované finančné podmienky, automatická povaha tohto opatrenia vyhostenia, tak ako ju predpokladá belgická právna úprava, vedie k neprimeranosti tohto opatrenia.

69 V skutočnosti tieto právne predpisy z dôvodu automatickej povahy príkazu na vyhostenie neumožňujú zohľadniť dôvody, pre ktoré dotknutá osoba nepodnikla nevyhnutné administratívne úkony, ako ani jej prípadnú schopnosť preukázať splnenie podmienok, ktoré právo Spoločenstva stanovuje na uznanie jej práva na pobyt.

70 V tomto smere je irelevantnou skutočnosť, že v praxi sa príkaz na vyhostenie nevykonáva automaticky. Belgická právna úprava, predovšetkým články 45, 51 a 53 kráľovského nariadenia, stanovujú lehoty, po uplynutí ktorých sa vydané príkazy na vyhostenie stávajú vykonateľnými. Údajná relatívna povaha príkazu na vyhostenie v každom prípade nemení nič na tom, že tieto opatrenia sú neprimerané závažnosti porušenia a že sú spôsobilé odradiť občanov Únie od výkonu ich práva na voľný pohyb.

71 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné druhý žalobný dôvod, ktorý Komisia uvádza, považovať za dôvodný.

72 Je preto potrebné konštatovať, že:

— Belgické kráľovstvo si tým, že z aplikácie smernice 90/364 na štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí chcú vykonávať práva vyplývajúce z tejto smernice, ako aj článku 18 ES vylúčilo príjmy partnera usadeného v hostiteľskom členskom štáte, ak nebola uzatvorená dohoda pred notárom obsahujúca dodatok o podpore, nesplnilo svoje povinnosti vyplývajúce z uvedeného článku 18 ES a z predmetnej smernice,

— Belgické kráľovstvo si tým, že stanovilo možnosť automatického oznámenia príkazu na opustenie štátneho územia občanom Únie, ktorí v stanovenej lehote nepredložili doklady nevyhnutné na získanie povolenia na pobyt, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 2 smernice 90/364, článku 4 smernice 68/360, článku 4 smernice 73/148, článku 2 smernice 93/96 a z článku 2 smernice 90/365.

O trovách

73 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Belgické kráľovstvo na náhradu trov konania a Belgické kráľovstvo nemalo úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ho na náhradu trov konania. Členské štáty, ktoré vstúpili do konania, znášajú v súlade s článkom 69 ods. 4 prvým pododsekom toho istého článku svoje vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. a) **Belgické kráľovstvo si tým, že z aplikácie smernice 90/364 na štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí chcú vykonávať práva vyplývajúce z tejto smernice, ako aj článku 18 ES vylúčilo príjmy partnera usadeného v hostiteľskom členskom štáte, ak nebola uzatvorená dohoda pred notárom obsahujúca dodatok o podpore, nesplnilo svoje povinnosti vyplývajúce z uvedeného článku 18 ES a z predmetnej smernice;**

   b) **Belgické kráľovstvo si tým, že stanovilo možnosť automatického oznámenia príkazu na opustenie štátneho územia občanom Únie, ktorí v stanovenej lehote nepredložili doklady nevyhnutné na získanie povolenia na pobyt, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 2 smernice 90/364, článku 4 smernice 68/360, článku 4 smernice 73/148, článku 2 smernice 93/96 a z článku 2 smernice 90/365.**

2. **Belgické kráľovstvo je povinné nahradiť trovy konania.**

3. **Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska znáša svoje vlastné trovy konania.**

Podpisy